

Katedra psychologie UK FF
Oponentský posudek diplomové práce MUDr. Jana Procházky:
„Zvládání života – důležité pojetí v psychologii“

Autor si pro svou diplomovou práci zvolil téma, které je dle mého názoru poměrně originální a svou povahou náročné z hlediska teoretického zpracování i výzkumného projektu. Cílem práce je představení pojmu „zvládání života“ a zmapování tohoto fenoménu prostřednictvím terénního výzkumu.

V kapitolách teoretické části práce se autor snaží o vymezení pojmu „zvládání života“ a uvádí některá teoretická východiska, která nabízí psychologická literatura. Další kapitoly jsou věnovány dílčím tématům, která dle autora s tímto pojmem úzce souvisí: zdraví, nemoc, normalita; osobnostní odolnost; strategie zvládání – coping; smysl života/v životě; pozitivní psychologie.

Teoretická část nabízí dle mého poměrně široké spektrum pojetí, která mohou tvořit, jak sám autor uvádí, stavební kameny pojmu zvládání života. Oceňuji autorovu snahu postihnout jejich vzájemné souvislosti. Zejména přínosnou shledávám kapitolu „8.“, kde autor polemizuje o podobnosti a rozdílnosti zmiňovaných pojmů.

K této části práce mám následující formální připomínky:

- z hlediska úpravy textu je užitý nejednotný font písma a způsob zarovnání textu (str. 8 - 12)
- v celém textu je četné množství písařských chyb („optimisticko-emoční styl“ – str. 13, „counseling“ – str. 15) atd., někde v textu chybějí čárky nebo jsou navíc vloženy mezery, tečky, závorky
- některé překlady cizích pojmů do češtiny jsou nepřesné, např. „control“ je v psychologické literatuře překládán jako „ovládání“, nikoli „kontrola“(str. 25, 26), pojem „locus of kontrol“ je většinou překládán jako „místo ovládání“, nikoli „umístění vlivu“ (str. 25) atd.
- parafráze názorů některých uvedených autorů jsou často nepřesné, bylo by žádoucí uvádět přímé citace definic a základních tezí (např. u Frankla str. 32 – 34)
- na některých místech práce chybí jména autorů např. „Autor rozlišuje podobně jako u copingových strategií...“ – str. 13 (který z uvedených autorů?)
- v textu chybí odkazy na autory např. „Personal Views Survey“ – str. 25, „Salutogenetické přístupy“ – str. 36, „Smysl života jako osobní systém zahrnuje:...“ – str. 38, „Smysl života v zájmu výzkumu psychologie:...“ – str. 39 (tvrdí autor nebo Auhagen (2000) ?)
- v textu jsou některé citace uvedeny nesprávně a chybí odkaz v literatuře např. Masten a Reed, 2002 (Křivohlavý, 2004, s. 169-170) – str. 27, „...které uvádí Sternberg (1988 dle Ruiselová, Ficková, s 137)...“ – str. 31, „...obecně soudí Barbara Frederickson, Frederickson, Losada, 2005 (Marková, 2007)...“ – str. 41 atd.
- na několika místech nejsou správně označeny přímé citace uvozovkami např. „Seligman uvádí (Seligman, 2003, str. 23), že při studiu...“ – str. 41, „Kvalita života je to, jak člověk vnímá... WHO: 1994, (dle Kebza, 2005)“ – str. 44 atd.
- rovněž citace literatury není jednotná a čítá některé formální i pravopisné chyby.

Z hlediska obsahového postrádám větší propojení jednotlivých kapitol, případně zařazení stručného shrnutí souvislostí uvedených pojmů vzhledem k pojmu „zvládání života“, tak jak jsou vnímány autorem. V kapitole 6.2 autor uvádí „nejznámější dotazníky smyslu života“.

V tomto místě by bylo dobré zmínit i poměrně známé dotazníky užívané u nás: Logo-test (Lucasová, 1992) a Existenciální škála (Langle, Orglerová, Kundi, 2001).

Cílem empirické části práce je zmapování fenoménu „zvládání života“ prostřednictvím terénního výzkumu. Tuto část práce autor rozdělil na 3 fáze. Výzkumné soubory respondentů a užití metody sběru dat (rozhovor, dotazník, časová osa) jsou popsány a doplněny informacemi o průběhu šetření. Výsledky předložené práce jsou prezentovány s ohledem k užitým metodám sběru dat a k jednotlivým fázím výzkumu.

V této části práce si cením autorovy snahy přibližovat se fenoménu „zvládání života“ různými cestami v podobě užitých metod. Zejména shledávám přínosné vytvoření vlastního dotazníku pro výzkum zvládání života, jeho postupnou úpravu a ověření v praxi. Na str. 87 autor předkládá „Myšlenkovou mapu“ zakotvené teorie zvládání života, kterou pokládám za výstižné a elegantní shrnutí vlastní empirické práce na zvoleném tématu.

K této části práce mám následující připomínky:

- v textu se poměrně často vyskytují formální chyby viz teoretická část
- vzhledem k povaze výzkumu by bylo vhodné podrobněji popsat výzkumný vzorek zejména v první a druhé fázi výzkumu (věk, národnost)
- zajímalo by mě, zda bylo prvotním záměrem autora začlenit do výzkumného souboru cizince?
- v kapitole 4.1, kde autor analyzuje rozhovory bych doporučovala sjednotit kvantitativní údaje o množství respondentů (str. 57 – 65) – někdy je v textu číselný údaj, jindy autor uvádí: „hodně respondentů“, „menší počet dotazovaných“, „třetina dotazovaných“, „přibližně třetina dotazovaných“ atd. – poměrně zajímavé a přínosné výsledky se tak stávají poněkud nepřehlednými
- v rámci diskuse postrádám metodologickou diskusi týkající se vnitřní a vnější validity provedeného výzkumu.

Přesto, že v posudku uvádím četné připomínky k předloženému textu, cením si autorovy odvahy pustit se do poměrně těžko uchopitelného tématu z hlediska obecnější teorie. V empirické části práce autor prokázal schopnost vytvořit výzkumný design a referovat o výsledcích svého šetření. Zpracované téma nabízí možnost dalšího zkoumání, stejně jako hledání cest vedoucích do aplikovaných oblastí společenských vět.

Doporučuji, aby se předložená diplomní práce stala předmětem obhajoby.

V Praze dne 4. září 2008

Markéta Niederlová

